

LILIUM CANDIDUM L. Sp. Pl. 61 (1753).

NOMS POPULARS

Català: assutzena, assutzena, açucena, espasa, lliri, lliri blanc, lliri blanc de Sant Josep, lliri blanch, lliri d'olor, lliri de Sant Antoni Abat, lliri de Sant Joan, lliri de Sant Josep, lliri de sant Antoni, lliri d'olor, lliri gran, lliris blanc de Sant Josep, lliris blancs, lliris blancs de Sant Joan, lliris de Sant Antoni, lliris de Sant Joan, lliris de Sant Josep, lliris d'aigua.

Mallorquí : assucena, assutzena, lliri, lliri blanc, lliri blanch.

Valencià: assutzena, susena.

Castellà: azucena, azucena blanca, azucena común, azucena con la flor rayada de líneas purpúreas, azucenas blancas, azuzena, lilio, lirio blanco, rosa de Juno, vara de San José.

Aragonès: azucena, bara de San Antonio, lirio blanco, vara de San Antonio, vara de San José.

Euskera: Amabirginaren lore, San Josefen lili, azucena, iondonioane-lili, juane-lili, jundane, liliya, listlora, zitori, zitori arrunt.

Portuguès : assucena, açucena, açucena branca, bordões de São José, cajado-de-São-José, cajado-de-São-José, cajado-de-são-josé, cebola cecêm, cebola cessêm, cebola de açucena, cebola seçena, cecêm, flor de liz, lirio branco, lirio de San Antonio, liz, sinais, sucena, suçena, çucena.

Francès: Lys Blanc, Lis Blanc.

Àrab : زنبق أبيض

Hebreu: שושן צהור

VARIETATS DESCRITES

- var. **aureomarginatum** Elwes
- var. **cernuum** Weston
- var. **monstruosum** H. Vilm.
- var. **peregrinum** (Mill.) Pers.
- var. **plenum** Weston
- var. **purpureostriatum** Souillet
- var. **purpureum** Weston
- var. **rubrolineatum** H. Vilm.
- var. **salonikae** Stoker
- var. **striatum** Baker
- var. **variegatum** Loudon

El LLIRI BLANC o ASSUTZENA és un lliri originari del Líban, Palestina i Síria, però ha estat cultivat com a ornamental a Catalunya des de l'edat mitjana. Era ja citat ja per CARLEMANY al *Capitulare de Villis*. En el llenguatge simbòlic s'ha associat a la castedat, virginitat, puresa, i poder. Antigament era ja una planta venerada. Hom creia que provenia de la llet de Juno (=Hera), deesa del matrimoni. El perfume de les flors hom considera que dona pau, que calma el dolor degut a ruptures sentimentals, i que facilita la continuació dels projectes ja començats.

A la **Bíblia** (Eclesiastès 50:8) l'assutzena és citada com a símbol d'honor i glòria, referint-se al summe sacerdot Simeó, fill de Johanán,: “6) Era com un estel quan brilla entre els núvols, o com la lluna plena un dia de festa; 7) com el sol quan il·lumina el palau reial, o com l'arc de Sant Matí quan apareix entre els núvols; 8) com les flors entre el brancatge a la primavera, com **atzucena** vora el rierol, o com rama de cedre a l'estiu”.

L'assutzena o lliri blanc és una planta vivaç, que hiberna deixant els bulbs ben enterrats a terra. Com més profunds, més triguen a fer flors. Prefereix una mica d'ombra arran de terra, però força llum a dalt. La planta pot passar del metre i mig d'alçada si troba el terreny i el rec adient. Els bulbs són unes cebes d'escates grogues. Les fulles inferiors són oblongues, divaricades, i les superiors menors, més estretes i més erectes. Les fulles caulinars són estretes, esparses, i una mica ondulades. Flors molt grans, blanques, amb olor dolça molt penetrant. Les poncelles primer són dretes, després les flors són divaricades. Flors apareixen en raïms de 3-10 espaiats, amb bractèoles. Periant acampanat molt obert, amb pètals corbats cap enfora al terç distal, glabres. Estil prim, que ultrapassa els estams (que són molt rectes i grossos). A Gombrèn floreix pel juliol. Dins de casa, les flors fan tanta olor que poden arribar a provocar mal de cap o mareig.

DIOSCÒRIDES assegurava que les fulles matxucades alleugerien la inflamació provocada per les pinçades de serps. Bullides, alleugereixen la de les cremades per foc. Els bulbs matxucats amb mel, assegurava que ajuden a ajuntar els nervis tallats.

Segons CULPEPPER, és una planta regida per la Lluna. Ell creia que, per la seva oposició a Mars, expel·leix els verins. Perquè això passi, cal beure'n la decocció (dels bulbs: 40 g) en vi. El suc del bulb, deixat en extracte de Malta i cuit i menjat amb pa, és un bon remei, segons ell, contra la hidropesia. Diu també que l'ungüent fet amb el bulb i llard de porc serveix per guarir cremades i úlceres al cap.

Segons QUER, l'oli cal preparar-lo posant durant 3 dies els pètals de les flors en oli i anar renovant els pètals fins a que passin 9 dies. Si no es renoven, aleshores es poden florir.

A <http://etnobotanicaripolles.galeon.com>

- **225.** Remei per madurar i rebentar els **furóncols**. Una cabeça de Lliris (*Lilium candidum*), fer-la bullir i, quan siguin cuits, cal aixafar-los i posar-hi greix dolç de porc + Safrà en rama, sobre el gra que s'hagi de rebentar. Ho diu la LLUÏSA SADURNÍ de les Comes de Gombrèn (maig de 2005).
- **288.** La flor del Lliri Blanc (*Lilium candidum*), confitada en licor d'Anís, s'empra per fer pujar la carn dels **talls**. Ho diu la MARIA ORRIOLS de Gombrèn. Febrer de 2005.
- **326.** Per curar els **talls**, s'hi posa oli de Lliri Blanc (*Lilium candidum*). Ho diu la ISABEL BOIXADER, de Gombrèn. Febrer de 2005.
- **357.** La flor del Lliri Blanc (*Lilium candidum*) es posava en oli i aiguardent per guarir **ferides**, per pellar-les i per netejar-les. Ho diuen la CARME

CORTACANS, en TON CORTINA i el JOSEP CORTINA de Gombren. Gener de 2005.

- **391.** Els Lliris de Sant Anton (*Lilium candidum*) es posaven en aiguardet. L'aiguardent es prenia contra el **mal de ventre**. També es podien menjar els lliris. Ho diu la MATILDE CANAL I TORRENTÓ, de Santa Maria de Besora. 2006.

PROPIETATS DEL LLIRI BLANC

- Antiespasmòdica
- Antigenotòxica
- Antiinflamatòria
- Antioxidant
- Antivírica (HSV-2)
- Astringent
- Cicatritzant
- Cosmètica
- Diürètica (3 g / 100 mL decocció)
- Emmenagoga (pol·len)
- Emol·lient
- Expectorant
- Mucolítica
- Perfum (oli essencial de les flors, *Baiser Vol, Dolce Vita, Pleasures*)
- Resolutiva
- Sudorífica
- Vulnerària

AFECCIONS TRACTADES AMB LLIRI BLANC

- Abscessos (flemons)
- Amenorrea (manca de menstruació)
- Barbs (a la cara) (destil·lat aquós)
- Berrugues
- Cabell dèbil
- Càncer de mama
- Càncer de matriu
- Càncer de pulmó
- Carnesqueixats (bulbs en aiguardent)
- Caspa
- Cops (flors deixades en aiguardent)
- Cremades (flors)
- Dermatitis
- Durícies
- Èczemes
- Edemes (bulbs tendres)
- Epilèpsia (pol·len)
- Erisipela (fulles, llavors)
- Espasmes
- Febre (bulb bullit en vi)
- Ferides (bulbs)
- Fongs (bulbs)
- Furúncols (pasta de bulbs bullida en llet, aplicada calenta, 3 cops al dia)
- Gastritis
- Gota
- Hepatitis

- Herpes zòster
- Indigestió (fulles matxucades en cataplasma)
- Mal d'orella (flors en oli renovades)
- Mastitis
- Nàusees
- Pal·lidesa a la cara (bulbs bullits en vi)
- Part
- Pignes
- Pits petits
- Reuma (flors matxucades en cataplasma / bulbs cuits a la brasa)
- Serps, mossegades (fulles, llavors)
- Talls (carn i nervis)
- Tiroïditis per hipertròfia (cataplasmes de bulbs bullits en vinagre)
- Tos (destil·lat aquós)
- Tumors
- Úlceres (bulb bullit en vi)
- Ulleres (ennegriment periocular)
- Varicel·la
- Voltadits
- Xarmpió (flors i tela vermella envoltant el nen malalt perquè la malaltia e faci més via)

RECERQUES MODERNES

La inhibició del càncer de mama es fa a través de l'estimulació del gen proapoptòtic p53, almenys en la línia cel·lular MCF-7. Són anticancerígens el jatropham, el flavonol kaempferol i les saponines de l' espirostanol.

L'acció antivírica és més preventiva que curativa.

Associació Jardí Botànic

Els bulbs contenen Plantes Medicinals de Gombren

- 2-feniletíl-alfa-L-arabinopiranosil-(1-->6)-beta-D-glucopiranosid, 2-fenil-etil-palmitat
- Àcid metil-succínic
- Àcid metil-glutàmic
- Antocianines
- Etiolina (alcaloide)
- Flavonol de kaempferol
- Glucomananes
- Jatropham
- Jatropham-glucòsid
- Liliosterines
- Midó
- Oxidases
- Pirrolina (derivats)
- Saponines de l' espirostanol
 - (25R,26R)-26-methoxyspirost-5-ene-3 beta,
 - 17 alpha-diol 3-O-[O-alpha-L-rhamnopyranosyl-(1-->2)-O-[beta-D-glucopyranosyl-(1-->4)]-beta-D-glucopyranoside],
 - (25R,26R)-26-methoxyspirost-5-ene-3 beta,
 - 17 alpha-diol 3-O-[O-alpha-L-rhamnopyranosyl-(1-->2)-O-[6-O-acetyl-beta-D-glucopyranosyl-(1-->4)]-beta-D-glucopyranoside],
 - (25R,26R)-26-methoxyspirost-5-ene-3 beta,
 - 17 alpha-diol 3-O-[O-alpha-L-rhamnopyranosyl-(1-->2)-beta-D-glucopyranoside]
 - (25S)-spirost-5-ene-3 beta,

- 27-diol 3-O-[O-beta-D-glucopyranosyl-(1-->3)-O-alpha-L-rhamnopyranosyl-(1-->2)-O - [beta-D-glucopyranosyl-(1-->4)]-beta-D-glucopyranoside]

- Saponines del furostanol

La fracció dels tri-glicòsids de les saponines és la *O-alpha-L-rhamnopyranosyl-(1-->2)-O-[beta-D-glucopyranosyl-(1-->6)]-beta - D-glucopyranose*, formant-se un pont O-glucosídic amb el C-3 de l'aglicona.

Les flors contenen:

- Isoramnetina-3-O-rutinòsid
- Beta-sitosterol
- Beta-sitosterol-glucòsid

Associació Jardí Botànic
Plantes Medicinals de Gombren